

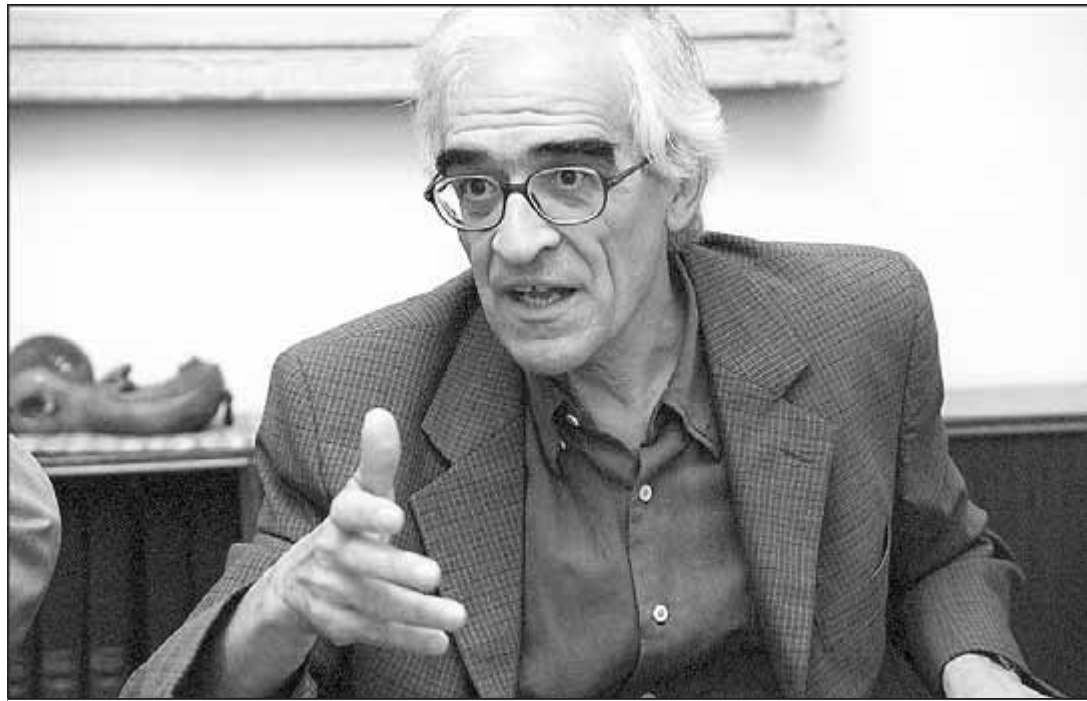
En l'oreig desvetllant de l'ascendent

POESIA

ROGER COSTA-PAU

Lluís Solà, *L'arbre constant*.
Pròleg d'Àlex Broch i epíleg
de Sam Abrams. PROA.
Barcelona, 2003.

L'arbre constant respon al segon volum de l'obra poètica —encara fent-se— de Lluís Solà (Vic, 1940). El volum conté sis llibres que, distribuïts en el temps cronològic, se situen entre el 1994 i l'any 2000. Precedeix aquest volum una entrega anterior, *De veu en veu*, publicada el 2001, i que abraça una etapa de creació compresa entre el 1960 i el 1999. Amb tots dos volums a la mà, i fent incursió a un estenall hiperambiciós de projeccions creatives, es fa evident en l'obra de Solà un tot unitari que aglutina no només la lectura i l'assaboriment d'aquests poemes i dels llibres, sinó també, i sobretot, el planell extensíssim d'incisió en qualsevulla de les expressions humanes i artístiques que ha anat fent créixer en el curs dels anys: el món del teatre (ha dut a l'escena com a director obres de Brossa i d'Èsquil, entre d'altres), la traducció (de Kafka, de Handke, de Beckett, de Rimbaud, de Rilke, de Pound...) i la crítica literària (amb estudis crítics sobre Kafka, Martí Pol i Vinyoli). En efecte, d'aquest món Solà —densíssim, rigorós—, la poesia n'és el motor principal. Penetrant-hi, endevinarem que en els poemes Solà elimina la tensió i el vell sentiment de maledicció dels extrems, justament per entregar-se a cor

EL POETA, TRADUCTOR I CRÍTIC LITERARI LLUÍS SOLÀ VA NÉIXER A VIC EL 1940

obert a unes aspiracions profundes d'atansament i de reconciliació, que no vol pas dir de negació de contraris. Així, els poemes són un reflex directe d'aquesta projecció literària i extraliterària, per tal com no se'ns parla d'una experiència aïllada, ni d'un viure fragmentat, ben al contrari: la seva poesia creix en la mesura que creix i s'expandeix un conjunt de reflexions, preguntes, desitjos i passions en i des de la totalitat.

NATURA, LLENGUA I UNIVERS
Amb la finor i el rigor cantellut que li són propis, Sam Abrams signa en el volum un epíleg que titula *I dalt les fulles*,

l'esclat (la natura en la poesia de Lluís Solà). Un assaig, a la fi, que postula sobre aquest aspecte de la natura com a fons literari i existencial des dels grecs antics fins a l'actualitat. Fins a Lluís Solà, òbviament. Parlem d'una natura en tota la seva amplitud que cal entendre com un dels eixos cabdals de vertebració entorn del qual circula la seva aventura poètica, humana i intel·lectual. La natura, per tant, com a nucli d'un procés que parteix, en essència, de l'autoconeixement. I d'un autoconeixement, al seu torn, que és la suma, sempre progressiva, del coneixement exterior i del coneixement interior.

El poeta no defuig els pasatges adversos per quedar-se únicament amb la cara agradable dels fets o de la realitat. Sí, en canvi, que sap i vol destriar-ne la procedència i la magnitud; un cop més, des del coneixement: pas a pas seran visibles les substàncies i les destinacions que Solà va transferint a cadascun dels estadis que conformen aquesta natura. I, és clar, en funció d'una procedència o altra, el poeta anirà encarrilant uns espais de reflexió o uns altres, unes percepcions o unes altres des de les quals es forja l'enigma en majúscules... En definitiva, unes preguntes o unes altres que reneixen

constantment a una banda i l'altra d'un cosmos sempre en construcció.

I ens preguntarem: ¿hi ha, doncs, un fort component de contemplació de la natura en la poesia de Solà? Sí, naturalment. Però sempre des dels vials que propicien una forta compenetració, no pas per promptituds de signe romàntic. I més: ¿hi ha, en aquest trajecte, cap component visible d'idealització? Doncs, rotundament, no. Entre altres raons, perquè tal disposició suposaria la primera traïció a unes aspiracions que són de màxima urgència en el Solà poeta i en el Solà com a persona.

FORMA I CONTINGUT

Així mateix, Lluís Solà és un profund coneixedor de la llengua. Ho és, lògicament, a mercès d'una sembrada que ha anat arrelant amb els anys. Però ho és també, i sobretot, per la consciència que té de llengua i de llenguatge. I el mateix cal fer notar amb referència al binomi ben travat entre forma i contingut: el poeta és capaç de construir una veu poètica formalment i discursivament singulars des del moment que decideix activar aquesta aspiració des dels camins d'una consciència que ha anat assumint unes cotes extraordinàries de tangibilitat.

Com a poeta, com a creador, a Lluís Solà cal situar-lo al cim de la paraula en constant creixement. Al moviment i l'exploració també incombustibles. Al cim, en resum, d'una poesia maduríssima, ara com ara, en l'oreig més desvetllant de l'ascendent.

ASSAIG

Just Arévalo i Cortès,
*La cultura de masses a la
Barcelona del nou-cents*.
CURIAL / PUBLICACIONS
DE L'ABADIA DE MONTSERRAT.
Barcelona, 2002.

L'esforç de dues de les editorials catalanes més perseverants, Curial i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, conflueixen en una col·lecció, *Textos i Estudis de Cultura Catalana*. Es tracta d'una col·lecció poc sorollosa, com, de fet, són totes dues editorials, però imprescindible: forneix els estudiosos i els interessats de materials puntuals per a lectures més àmplies. Sovint són treballs minuciosos, aprofundits i al voltant de temes molt concrets o, si més no, temes poc estudiats fins ara. Són les eines, les bases, doncs, per bastir un estudi més genèric. El format i el paper ajuda, a més, a guixar-los, senyar-los i convertir-los en canemàs.

L'allau de llibres de la col·

lecció és imparabile, però alguns dels darrers llibres són: *L'estudi lingüístic del usatges de Barcelona*, de Joan Martí i Castell, la completa *Introducció a la fonètica i a la fonologia catalanes*, de Montserrat Badia, i l'estudi *Nicolau Maria Rubió i Tudurí (1891-1981)*. *Literatura i pensament*, de Josep M. Quintana, fruit d'una tesi doctoral en què repassa el pensament polític i l'obra de creació literària d'aquest arquitecte, jardiner, urbanista, polític i escriptor, enclavat entre l'europèisme, el mediterranisme i el catalanisme. Uns títols que demostren el ventall de temes de la col·lecció.

RARESES REJOVENIDORES

També hi trobem *Cultura de masses a la Barcelona del nou-cents*, de Just Arévalo i Cortès, una d'aquelles rareses rejuvenidores que molt de tant en tant treuen el cap. Tot i el títol, el llibre no és, en realitat, tan ambiciós i,

més concretament, repassa un grup de bohemis barcelonins que, a partir de la doble proclama revolucionària i literària, van circular pels baixos fons del Xino de Barcelona entre el vuit-cents i la Guerra Civil. Un viatge a aquella realitat literària tan poc narrada. Es tracta d'escriptors que produïen articles i obres dramàtiques per diners, que vivien amb passió la literatura i la nit, que se sabien marginals i fills desviats de l'esperit de Murger i amb un compromís polític radical.

Malgrat la prosa enfarfegant i hiperbòlica de l'autor, que massa sovint acaba repetint idees i fent boira en altres aspectes, i alguns detalls pragmàtics, com la manca d'un índex onomàstic (Per què se l'obliden tan sovint?), el llibre atrapa en la lectura. S'obre com un testimoni que la literatura és viva: sempre hi ha elements que des dels racons més inver-

semblants treballen perquè la lletra circuli. Així com darrerament Genís Cano ens ha apropiat els poemes de la contracultura barcelonina dels 80 (Pau Maragall, Albert Subirats, Pere Marcilla) davant del desconeixement general, Arévalo fa un exercici encara més arriscat i se'n va fins al Paral·lel de principis de segle. I crec que en treu un munt de dades, referències, anècdotes i lectures que no deixaran indiferent el lector que vagi més enllà del cànon.

ELS QUATRE PERSONATGES

El repàs és exhaustiu (els locals, les revistes, les referències, l'elenc de personatges), però se centra finalment en quatre personatges, segurament els més destacats, dels quals fa un retrat en profunditat al final del llibre, un cop ha dibuixat el panorama general. Aquests quatre epicentres són Lluís Capdevila, personatge paradig-

màtic de la bohèmia; Plató Peig, el més singular i caricaturesc; Joaquim Montero, home lliurat al teatre popular, i Josep Amich i Bert, *Amichatis*, el gran observador dels baixos fons. Són també interessants les relacions que estableix amb la primera bohèmia francesa i els seus referents literaris, començant per Murger, de qui ja es troben massa lluny, i amb la bohèmia madrilenya contemporània.

Més que una anàlisi literària, és un testimoni del seu pas i de les seves idees, un primer pas per ampliar la nostra visió de la literatura catalana de principis de segle, sobretot si tenim en compte la repercussió mediàtica que van tenir, que no s'ha traduït en cap racó a la història literària. Els carrers del Xino que ara estan sepultats acollien un grup d'agitadors literaris, entre els quals hi havia el jove Salvat-Papasseit, que se sentien bohemis i anticapitalistes, que escrivien en català i en castellà, per vocació i per gana, i que s'identificaven amb la situació i els ideals de les classes més baixes, aquelles que no dictaven els recorreguts de l'alta literatura catalana. No deixeu de fer l'excursió.

Cultura de masses

EDUARD ESCOFFET